

## TEHTÄVÄPAKETTI (7.–9. LK + LUKIO): HURMEEN MAKU

**Jukka Laajarinne: Hurmeen maku** (Haamu 2019) | Kansikuva: Jani Karppi | ISBN 978-952-7100-67-7 | Tehtäväpaketin on laatinut FM, äidinkielen opettaja Jaana Ala-Huissi.

**HAAMUN TEHTÄVÄPAKETIT** ovat vapaasti käytettävissä opetuskäyttöön. Oman Haamukoulun tuotoksia voi viedä ja katsoa muiden töitä **#haamukoulu** -tunnuksella (esimerkiksi Instagram, YouTube). Opetusmateriaalilauksissa ota yhteys oman alueesi oppimiskeskukseen, oman koulun kirjastoon, paikalliskirjastoon tai suoraan kustantajaan. Haamun tuotantoa myyvät kustantajan lisäksi mm. Porvoon Kirjakeskus (tilaukset@kirjakeskus.fi), Kirjavälitys Oy (koulut@kirjavälitys.fi) ja Kirjastopalvelu (koulukirjat@kirjastopalvelu.fi). Lisätietoa: info@aaheet.com.

*Hurmeen maku* -nuortenromaani on kauhuromanttinen seikkailu, jossa varjot ovat pitkiä eivätkä aina niin liikkumattomia kuin toivoisi. Kirjatraileri: <https://www.youtube.com/watch?v=StbRWvPBEFo>

Opetuspaketin tehtävät liittyvät pääosin äidinkieleen, mutta ovat sovellettavissa useisiin oppiaineisiin, kuten historiaan, kuvataiteeseen tai terveystietoon. Tehtävissä on paljon monialaisen yhdistämisen mahdollisuuksia. Paketissa on tehtäväkokonaisuudet, joissa käsitellään henkilöitä, miljöitä, juonta ja kerrontaa, aiheita, tematiikkaa sekä genrejä. Tehtävät soveltuvat yläkoululaisille ja lukiolaisille, mutta osa tehtävistä on vaativampia ja edellyttävät genren ja tyylikauden käsitteen avaamista.

### HENKILÖT

- Kirjassa esiintyvät henkilöt:
  - **Karin**, kirjan päähenkilö, yläkouluikäinen tyttö, joka harrastaa viulunsoittoa
  - **Karinin vanhemmat**, jotka ovat Karinin mielestä ankaria
  - **Susanna ja Emil**, joiden tarina näyttäytyy tehtaasta löydetyistä käsikirjoituksesta
  - **Justus**, Karinin ihastuksen kohde
  - **Henri**, Karinin ystävä ja lohduttaja
  - **Emma**, Karinin ystävätär
  - **Karim**, nuorten porukkaan läheisesti kuuluva kaveri, joka on muuttanut Irakista
  - taustahenkilöitä esim. Kartanon valvojat Susannan ja Emilin takaumassa ja Henrin äiti Zoe
- Laatikaa henkilögalleriasta henkilökuvia postereina, Powerpoint-diaina, FB-profiilina tai jonain muuna sähköisenä profiilina. Kuvittakaa ne myös!
- Kirjoitakaa kirjeitä, kortteja tai viestejä henkilöiltä toisille. Kirjassa mainitaan yksi Emilin kirjoittama postikortti, jossa hän ilmoittaa pakonsa onnistuneen ja olevansa "perillä". Mitä jos Emililtä olisikin tullut useampi kortti tai kirje?
- Kirjoitakaa eri henkilöiden näkökulmasta päiväkirjaa, esimerkiksi adoptioäidin mietteitä hänen saadessaan vauvan, Karimin ajatuksia hänen tullessa Irakista Suomeen tai Justuksen tunteja hänen yrittäessään ratkaista suhdettaan Kariniin.
- Kuulustelkaa kuvitteellisesti eri henkilöitä, esimerkiksi hautausmaalta varastetusta kallosta, tehtaalle tunkeutumisesta, kartanopaosta, Karinin lintsaamisesta tai Karinin onnettomuudesta.
- Improvisoikaa eri henkilöiden ajatuksia niin, että otatte vuorollaan yhden kirjan henkilön kuvitteellisesti tuoliin luokan eteen ja jokainen saa vuorollaan sanoa jonkin ajatuksen ääneen, mitä henkilö voisi tuntea ja ajatella, toivoa tai pelätä.

### MILJÖÖT

- Kirjassa esiintyvät miljööt:
  - Erilaiset kodit, esimerkiksi Henrin ylellinen koti ja Karinin tavallinen-
  - Tehdas, hylätty ja osin romahtanut rakennus, johon Karin tutustuu Henrin kautta ja josta löytyy vanha "käsikirjoitus"

- o Hautausmaa, jossa nuorten porukka käy jännittävänä leikkinä varastamassa tuntemattoman pääkallon
- o Kartano, liittyy "käsikirjoituksen" ajan tapahtumiin ja on jonkinlainen lastenkoti tai koulutuslaitos, jossa "erilaisia" nuoria yritetään kovilla keinoilla muuttaa kunnolliseksi
- o Vuosi 1918 ja sen traagiset tapahtumat vilahtavat kirjassa tehtaan miljöössä, kun Karin löytää tehtaan seinästä kyltin, joka on kiinnitetty seinään siellä ammuttujen punaisten muistoksi
- Piirtäkää eri miljööt joko ulkoapäin tai pohjapiirroksina.
- Onko omalla asuinpaikkakunnallanne hylättyjä rakennuksia, joihin liittyy lähihistoriaa? Selvittäkää ja raportoikaa muille sanoin ja kuvin.
- Selvittäkää, miksi Suomessa käytiin vuoden 1918 sisällissota. Suomen historia löytyy yleensä 8. luokan historian kirjoista.
- Tehkää retki hautausmaalle ja sopikaa ryhmien kesken, mitä etsitte sieltä, esimerkiksi sisällissodan 1918 muistomerkkejä, tiettyjä sukunimiä, kiinnostavia etunimiä, omia sukulaisia, lapsena kuolleita. Tehkää näistä jatkotehtäviä vaikkapa kirjoittamalla lehtijuttuja tai tarinoita paikkakunnan henkilöistä.
- Vinkki: monella paikkakunnalla järjestetään opastettuja hautausmaakerroksia, joista saa enemmän irti kuin itse harhailemalla.
- Kirjoittakaa Edgar Lee Mastersin *Spoon River antologian* tapaan muistokirjoituksia hautausmaalta löytämistänne nimistä.
- Ottakaa selvää, missä ja millaisia lasten ja nuorten koulukoteja Suomessa on. Keskustelkaa niiden tarpeellisuudesta, menetelmistä ja tulevaisuudesta. Kirjoittakaa mielipidetekstejä aiheesta. Henkilöhaastatteluja aiheesta on julkaistu esimerkiksi kirjassa *Pohjolakoti sata vuotta*. Liian ankarista menetelmistä on ollut paljon uutisia, joten aiheesta löytyy paljon tietoa myös sähköisesti. Pyrkikää löytämään puolueetonta ja eri näkökulmista hankittua tietoa.
- Lukekaa Tomi Kontion *Huomenna isä saa siivet* ja vertailkaa sen koulukotia Hurmeen maku -kirjan kartanoon.
- Pohtikaa syitä, miksi Susanna ja Emil ovat joutuneet kartanoon ja mikä kartano oikeastaan on.

## JUONI JA KERRONTA

- Kirjan rakenne, kieli ja tyyli:
  - o Rakenne: kirjassa on tavallaan kaksi juonta limittäin eli Karinin nykyaikaan sijoittuva kasvutarina ja Karinin biologisen äidin Susannan nuoruuteen sijoittuva takauma
  - o Kieli: kirjan kaikki kieli on hyvin huoliteltua ns. kirjakieltä, myös dialogi!
  - o Tyyli: kirjassa on kielen ja seurustelun kannalta paljon "vanhanaikaista" tyyliä esimerkiksi siinä teititellään paljon
- Kirjoittakaa "auki" Susannan kertomus siitä, miten hän joutui "kartanoon" sekä miksi ja miten hän tutustui Emiliin ja tuli Emilille raskaaksi, sai lapsen ja pakotettiin luopumaan tästä, ja miten hänestä tuli koditon alkoholisti.
- Kirjoittakaa jokin kohta kirjasta eri henkilön näkökulmasta esimerkiksi Henrin kannalta onnettomuus tehtaassa, Emman kannalta ouija-laudalla pelaaminen tai vaikkapa Justuksen kannalta ero Karinista.
- Kirjoittakaa jokin kohta kirjan dialogista niin, että muutatte sen puhekielelle. Miten tyyli muuttuu?
- Sopikaa päivä, jolloin puhuttelette toisianne teititellen koko päivän.

## AIHEET

- Kirjan aiheet:
  - o Seurustelu: Karin on hyvin ihastunut Justukseen ja tapailee tätä jonkin aikaa
  - o Murrosikä: kirjan nuoret ovat yläkouluikäisiä ja ainakin Karinin tunteet heittelevät rajusti
  - o Masennus: Karin vaikuttaisi kärsivän astetta vahvemmista murrosiän oireista jopa niin, että hänen mielenterveytensä järkkyy

- Kauhu: nuoret hakevat jännitystä elämään hautausmaalta, hylätystä tehdasrakennuksesta ja ouija-laudalla ennustamisesta
- Kirjoittakaa kysymyksiä ja vastauksia kuvitteelliselle nuorten palstalle kirjan nuorten ongelmista.
- Ottakaa selvää masennuksen oireista ja hoidoista. Pyytäkää esimerkiksi kouluterveydenhoitajaa tai kuraattoria vieraaksi tunnille.
- Karin alkaa hyperventiloida panikoidessaan. Selvittäkää, mistä ilmiössä on kyse ja kuinka sitä hoidetaan. Miettikää myös, miten itse voisi toimia, jos huomaa saavansa paniikkikohtauksia. Kenen puoleen silloin voi kääntyä.
- Selvittäkää panikoinnin ja ahdistuksen oireita ja hoitoa ennen ja nykyään. Ennen vanhaan puhuttiin hysteriasta ja kahvikuppineuroosista, nykyään saatetaan diagnosoida monenlaisia oireita ahdistushäiriöksi.
- Kirjoittakaa nimettöminä kysymyksiä nuoria vaivaavista ongelmista ja miettikää niihin yhdessä vastuksia. Integroikaa mahdollisuuksien mukaan esimerkiksi terveystiedon tunnille.
- Keskustelkaa, väitelkää ja kirjoittakaa mielipidekirjoituksia seurustelusta. Jos luokassanne/koulussanne on eri kulttuureista tulleita, niin vertailkaa seurustelusääntöjä- ja tapoja. Pohtikaa ikää, samaa sukupuolta olevien seurustelua, seurusteluun pyytämistä ja seurustelun lopettamista, pettämistä, valehtelua, nettisuhteita ja eri kulttuuritaustoista tulevien seurustelua.
- Laatikaa yläkouluikäiselle seurustelusäännöt.
- Pohtikaa keskustellen ja kirjoittaen kauhua viihteenä.
- Järjestäkää jonnekin sopivaan paikkaan kummitusjunan tyylinen kauhukäytävä, jossa saa pelätä turvallisesti. Käytävä voi olla peitetty kankailla ja siellä voi olla paikkoja, joista täytyy ryömiä, mennä silmät kiinni tai muuta karmivaa. Siellä voi kuulua ääniä, tuntua kosketuksia.
- Karin pelkää ainakin käärmeitä ja peiliä. Kootkaa gallup pelottavista asioista ja miettikää, mikä niissä pelottaa.
- Kertokaa ja kirjoittakaa painajaisia. Tehkää painajaisista sarjakuvia tai maalauksia tai runoja tai niiden yhdistelmiä.
- Selvittäkää ouija-laudan, spiritismin ja voodooon periaatteita ja keskustelkaa niiden käyttämisestä.
- Kirjoittakaa mielipidetekstejä ja keskustelkaa ei-kristillisistä uskomuksista ja tavoista, kuten shamanismista, joogasta, meditaatiosta.

## TEMATIikka

- Kirjan teemoja:
  - Erilaisuus: Karin kokee itsensä jotenkin erilaiseksi, myös Susanna on joutunut "kartanoon" jonkinlaisen erilaisuuden takia
  - Adoptio: Karin on adoptoitu lapsi, mutta hän ei tiedä sitä
  - Mielenterveys: Karinin mielenterveys järkkyy, kun Justus lopettaa seurustelun ja Susanna on ajautunut alkoholistiksi – iso osuus erossa on Justuksen valehtelulla tupakoinnista
  - Pakolaisuus, Karim on Irakin pakolainen ja huolissaan isästään, joka on jäänyt Irakiin
- Lukekaa Franz Kafkan novelli *Muodonmuutos* ja miettikää, mitä kaikkea hyönteiseksi muuttuminen voi vertauskuvallisesti kuvata.
- Keskustelkaa ja kirjoittakaa mielipidetekstejä erilaisuudesta ja sen suvaitsemisesta.
- Selvittäkää nykyaikaista alkoholismin diagnosoimista ja hoitoa, esimerkiksi millainen hoitomuoto on Minnesota-hoito.
- Selvittäkää, millainen käytäntö Suomessa on adoptiossa. Mistä voi adoptoida, minkä ikäinen, mitä prosessi kestää ja maksaa. Jos tuttavapiirissänne on adoptoituja, niin pyytäkää saada haastatella heitä ja kirjoittakaa esimerkiksi lehtijuttu aiheesta.
- Kirjoittakaa ja keskustelkaa mielenterveydestä. Pitäkää esimerkiksi aamunavauksia mielenterveyttä rakentavista asioista.

- Ottakaa selvää, kuinka paljon ja minkämaalaisia pakolaisia Suomessa on. Vertailkaa muuhun Eurooppaan. Keskustelkaa ja kirjoittakaa mielipidetekstejä aiheesta.
- Jos koulussanne on muista maista lähtöisin olevia, niin järjestäkää esimerkiksi eri maitten ruokapäiviä ja tehkää erikielisiä tervehdyksiä koulun käytävälle, inforuuduille ym.
- Listatkaa tupakoinnin haittoja. Kirjoittakaa aiheesta mielipidetekstejä ja keskustelkaa. Pitäkää aamunavaus. Ottakaa selvää keinoista, joilla tupakoinnin voi lopettaa.

## GENRE

- Kirjan genret:
  - Kahu: kirjassa on goottilaisen kauhutarinan aineksia, joita kuvataan hienovaraisesti esimerkiksi miljöissä ja tunnelmissa
  - Maaginen realismi: kirjassa tapahtuu outoja ja pelottavia asioita, vaikka se sijoittuu todellisuuteen
  - Romantiikka: ihastuminen ja seurustelu sekä kauhumiljööt kirjassa ovat vanhanaikaista romantiikkaa
  - Romanssi: sana määritellään kirjallisuudessa nykyaikaisen romaanin edeltäjäksi; romanssissa "idealisoitu sankari kokee fantastisia seikkailuja eksoottisessa tai maagisessa miljöössä" (Wikipedia)
  - Historia: kirjassa on sivujuonteena vuoden 1918 tragedia, joka järkyttää päähenkilöä
- Yläkoulun 8. luokan äidinkielen kirjassa esitellään eri genrejä. Laatikaa tietoisuutta genrepiirteistä ja poimikaa niihin esimerkkejä kirjoista. Hurmeen maku -kirjan kohdalla poimikaa sellaisia miljöön ja sään kuvauksia, jotka ovat taattua kahuromantiikkaa.
- Kirjoittakaa raapaleita eli sadan sanan tarinoita, joissa tapahtuu jotain outoa ja maagista arkisessa ympäristössä.
- Ottakaa selvää, mitä tarkoitetaan romanssilla ja ritarimantiikalla. Jos lukijat eivät ole vielä opiskelleet romantiikan käsitettä, on sekin syytä selvittää. Romantiikka kirjallisuudessa on yleensä 9. luokan äidinkielen kirjoissa.
- Kirjoittakaa romanttisia ja realistisia kuvauksia vaikkapa säästä, kirjan henkilöistä, julkkiksista, kirjan paikoista, omasta kodistanne tai koulustanne.
- Tehkää luokassa gallup, mihin aikaan historiassa haluaisitte matkustaa ja etsikää, löytyisikö siitä ajasta seuraavaksi luettavaksi kirjoja. Laatikaa vinkkilista historiaa avaavista kirjoista ja julkistakaa se koulun kirjastoon, koulun netti-/some-sivuille, paikkakunnan kirjastoon tai muualle.
- Poimikaa kirjasta kaikki romantiikkaan liittyvät piirteet esim. miljöissä, henkilöiden mielenliikkeissä ja juonen käänneissä. Lukekaa ääneen lukunäytteitä aiheesta!
- Romantiikkaan tyyliuuntauksena kuuluu monenlaisia ilmiöitä. Gotiikka ammentaa pimeydestä, yliluonnollisesta ja kaikesta järjenvastaisesta. Selvittäkää, millaista on suomalainen gotiikka eri taiteissa - kirjallisuudessa, kuvataiteessa, arkkitehtuurissa, musiikissa. Taltioikaa tutkimus esim. dioiksi/ postereiksi ja järjestäkää näyttely aiheesta. Tässä on mainio aihe yhdistää monialaisesti muihin oppiaineisiin, kuten historiaan, kuvikseen, musiikkiin. Koulussa voisi olla vaikkapa goottilainen päivä, jolloin pukeutuminen, ruoka, käsityöt, musiikki, tanssit, seuraleikit, tarinat ja historian tapahtumat liittyisivät kaikki gotiikkaan.
- Etsikää kotimaisia teoksia, jotka sijoittuisivat gotiikkaan ja tehkää niistä vinkkilista.
- Vertailkaa romanttisia teoksia esimerkiksi kirjoittamalla niistä arvosteluja.
- Tehkää goottilainen kirjatrailer tai kuvatkaa jokin Hurmeen maku -kirjan kohtaus yltiögoottilaiseksi lyhytelokuvaksi.
- Keskustelkaa tai kirjoittakaa pohtivia tekstejä aiheesta, onko nykyaika uusi romantiikan aikakausi. Antakaa teosesimerkkejä perustelujen tueksi!